

Zenon Kopański

WSP Słupsk

PODOBÓJ CHANATU SYBERYJSKIEGO PRZEZ ROSJĘ W KOŃCU XVI WIEKU

W drugiej połowie XVI w. Rosja zapoczątkowała ekspansję terytorialną w kierunku południowo-wschodnim i wschodnim na ziemie zamieszkałe przez ludy niesłowiańskie. Obszary te zajmowały chanaty tatarskie – kazański i astrachański, zawsze groźne dla państwa rosyjskiego. Zwłaszcza Chanat Kazański stwarzał znaczne zagrożenie, szczególnie od 1521 r., kiedy przejęli w nim władzę Girejowie spokrewnieni z chanem krymskim. Zaowocowało to niemal natychmiast groźnym najazdem (w 1521 r.) Tatarów krymskich i kazańskich w głąb ziem rosyjskich, aż po Moskwę. W tym czasie chanaty tatarskie uwikłane były jednak w nieustanne walki wewnętrzne, co poważnie osłabiało ich siłę. Aby zlikwidować stałe zagrożenie ze wschodu, w Moskwie zdecydowano się na zniszczenie samodzielności Chanatu Kazańskiego i włączenie jego terytorium w skład państwa rosyjskiego. W 1552 r. silna armia Iwana IV ruszyła na podbój Chanatu Kazańskiego. Nie pomógł dywersyjny najazd chana krymskiego na Moskwę. 2 października 1552 r. Rosjanie zdobyli Kazań. Przez następne lata trwało opanowywanie całego Chanatu i ostateczne likwidowanie jego samodzielności. Zdobywcy wznosili kolejne twierdze i różne umocnione punkty. Car popierał również akcję misyjną. W Kazaniu utworzono arcybiskupstwo. W Moskwie Iwan IV wykorzystał kazańskie zwycięstwo do apoteozy carskiej władzy. Na pamiątkę tego tryumfu wybudowano cerkiew Pokrowską, wkrótce nazwaną imieniem Wasilija Błażennoga (Błogosławionego).¹

W kilka lat po zdobyciu Kazania, w 1556 r., do Rosji przyłączony został, w zasadzie bez walki, Chanat Astrachański. W ten sposób, wraz